

Biezuńska-Małowist, Iza

Kollokwium na temat zagadnień własności ziemskiej w grecki starożytnej (Royaumont 16 IX-23 IX 1969)

Przegląd Historyczny 61/2, 345-346

1970

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

W „Journal of Modern History” systematycznie ukazują się spisy zmikrofilmowanych zespołów archiwalnych. Spis zawiera nazwę zespołu, ilość tomów zmikrofilmowanych, daty graniczne tychże oraz cenę mikrofilmu.

W Pradze zaczęto wydawać nowy periodyk w języku angielskim „Problems of Contemporary History”. Pierwszy numer zawierał m. in. artykuły na temat początków czeskosłowackiej polityki zagranicznej po 1918 r., agresywnych planów Hitlera wobec Czechosłowacji po Monachium, planów ładu w Europie Środkowej i Wschodniej przygotowywanych w czasie II wojny światowej. Wydawcy zamierzają publikować dwa zeszyty rocznie.

KOLLOKWIUM NA TEMAT ZAGADNIEN WŁASNOŚCI ZIEMSKIEJ
W GRECJI STAROŻYTNEJ (ROYAUMONT 16 IX — 23 IX 1969)

Centre de recherches comparées sur les sociétés anciennes w Paryżu (VI sekcja *Ecole Pratique des Hautes Etudes* oraz *C.N.R.S.*), działający pod kierownictwem prof. J. P. Vernant, zorganizował w dniach 16—23 września 1969 r. *colloque* międzynarodowe na temat wymieniony wyżej. Organizacją naukową tego spotkania zajmował się M. I. Finley (Cambridge) w ścisłej współpracy z ośrodkiem paryskim. W głównej problematyce spotkania można wyróżnić pięć grup tematycznych:

1. „Organizacja *chora* w koloniach greckich”, z referatami: J. Pećirki (Czechosłowacja) — „Osady »jednodworcze« i »wielodworcze« jako specjalna kategoria osadnictwa wiejskiego”; D. Adamesteanu (Włochy) — „Rozwój urbanistyczny *Metapontu* i jego terytorium w VI w. p.n.e.”; G. Vallet (Francja) — „Przestrzeń publiczna i przestrzeń prywatna (przykład *Megary Hyblaea*)”; E. Lepore (Włochy) — „Ogólne problemy organizacji *chora* kolonialnej”. Ten ostatni referat stanowił rodzaj podsumowania problematyki tej grupy tematycznej.

2. „Przestrzeń wiejska a *polis*”, z referatami: R. Martin (Francja) — „Powiązanie planu i architektury miasta z podziałem i uprawą jego terytorium”; P. Alexandrescu (Rumunia) — „Organizacja przestrzeni w mieście (na przykładzie *Istros*)”; D. Lewis (Anglia) — „Ateńskie *rationes centesimarum*”; J. Garland (Francja) — „Obrona terytorium”.

3. „Status ziemi i chłopów. Problem siły roboczej”, z referatami: Ph. Gauthier (Francja) — „Kleruchie ateńskie — problem własności ziemi”; D. Pippidi (Rumunia) — „Zagadnienie siły roboczej na wsi w koloniach greckich *Morza Czarnego*”; C. Mossé (Francja) — „Położenie prawne chłopów w *Attyce* w IV w.”

4. „Okres hellenistyczny i rzymski”, z trzema referatami dotyczącymi Egiptu: D. Crawford (Anglia) — „Uprawa maku w Egipcie ptolemejskim”; J. Bingen (Belgia) — „Grecy a środowisko wiejskie w Egipcie ptolemejskim”; I. Bieżuńska-Małowistowa (Polska) — „Własność ziemska w Egipcie rzymskim i rola elementu rzymskiego”, oraz dosyć ogólnym referatem C. Nicolet — „Osadnictwo wiejskie i sposoby uprawy ziemi w starożytności rzymskiej (projekt badań nad *Afryką rzymską*)”.

5. „Religijne i mitologiczne wyobrażenia ziemi”, z referatami: P. Vidal Naquet (Francja) — „Pojęcia mityczne i utopijne dotyczące ziemi w epoce archaicznej”; M. Detienne (Francja) — „Drzewo oliwne w aspekcie gospodarczym, politycznym i religijnym”; A. Schnapp (Francja) — „Aspekty religijne i mityczne polowania u *Platona* i *Ksenofonta*”.

Rola *advocatus diaboli* w dyskusji, jak również podsumowanie obrad przypadły M. I. Finleyowi — a było to zadanie niełatwe, ponieważ wbrew pierwotnym zamierzeniom organizatorów problematyka referatów, a więc także i dyskusji, odchodziła nieraz od tematu centralnego i przerzucała się od zagadnień bardzo szczegółowych aż do nazbyt ogólnych. Słusznie w podsumowaniu podkreślił Finley, że jedną z głównych wartości tego spotkania było postawienie zasadniczych pytań, na które odpowiedź będą mogły dać dalsze badania. Do takich zagadnień podstawowego znaczenia należy np. zbadanie osadnictwa „jedno” — i „wielodworczego” na terenach kolonii greckich, czy opracowania problemu wzajemnych stosunków Greków i tubylców na tych terenach. Odpowiedź pełna na tego rodzaju zagadnienia wymaga ścisłej współpracy archeologów i historyków. Spotkanie w Royaumont w dużej mierze polegało na dialogu przedstawicieli tych dwóch specjalności i niewątpliwie zainteresowanie archeologów zagadnieniami społecznymi, a z drugiej strony należyte wykorzystanie przez historyków danych archeologicznych, stanowić może o wielkim postępie naszej wiedzy o strukturze wiejskiej starożytności. Najlepiej może widać było wyniki tego rodzaju współpracy w referatach J. Pećirki, E. Lepore i D. Pippidiego. Dalszym zagadnieniem przebijającym się we wszystkich prawie referatach i w całej dyskusji była sprawa traktowania źródeł. Podkreślano, i słusznie, konieczność ostrożności przy uogólnianiu wniosków wyciąganych ze źródeł o charakterze wyjątkowym (np. archiwum Zenona lub interpretowane przez Lewisa inskrypcje ateńskie), czy też ze źródeł dotyczących jednego tylko terenu świata greckiego.

Na plan pierwszy wysunęła się też dyskusyjna bardzo sprawa „planowania przestrzennego” kolonii greckich od razu przy ich zakładaniu. W związku z tymi zagadnieniami omawiano też charakter nowatorski teorii Hippodamosa z Miletu, podkreślony w źródłach, a więc nie pozwalający przenosić tego typu zjawisk na wiek VII i VI. Podkreślano konieczność podjęcia badań nad organizacją przestrzenną terenów wiejskich *polis*, a nie tylko miasta. Wielokrotnie wreszcie dyskusja zatrzymała się nad sprawami terminologicznymi — tu szczególnie przewijała się kwestia znaczenia terminu $\chi\omega\rho\alpha$ i jej zasięgu.

Wreszcie wiele uwagi poświęcono sprawom religijnym i mitologicznym związanym z różnymi aspektami uprawy ziemi. W dyskusji podkreślano znowu konieczność ostrożności przy wyciąganiu wniosków z analizy prac teoretyków, jak Platon czy Ksenofont, którzy raczej krytykowali rozwój rzeczywisty.

Referaty poświęcone Egiptowi grecko-rzymskiemu koncentrowały się właściwie wszystkie na sprawach roli poszczególnych grup etnicznych w rozwoju rolnictwa i strukturze własności na terenie tego kraju. Dużą przyjemnością było wysłuchanie znakomitego pod względem treści i struktury referatu przedstawicielki najmłodszego pokolenia papirologów pani D. Crawford z Cambridge, stanowiącego jej debiut w spotkaniach międzynarodowych.

Warunki zewnętrzne o charakterze „siły wyższej” (strajk pracowników kolei i kolei podziemnej w Paryżu) nieco utrudniły pracę organizatorów i uczestników *colloque*. Tym bardziej należy podkreślić miły nastrój owych sześciu dni, a szczególnie sprawność i pogodę, nie opuszczającą odpowiedzialnej za stronę organizacyjną pani J. Detienne.

I. B.-M.

Sekretarzem Generalnym *École Française de Rome* mianowany został na przeciąg 5 lat Jean Paul Morel, w miejsce André Guillou, który przeszedł na stanowisko dyrektora studiów w *Ecole Pratique des Hautes Etudes* (VIe Section).

8—11 kwietnia 1969 *Comité d'histoire de la II-ème guerre mondiale* zorganizował w Paryżu międzynarodowe kolokwium na temat: „Wojna na morzu Śródziemnym”. Dyskusja poświęcona była głównie rozważaniom nad taktyką wojny morskiej.